

tekkel; a Ny-i oldalon tapasztaltaktól eltérően azonban itt É–D-i irányban tették le ezeket. Az itteni padló egy lépcsőfoknyival lejjebb jelentkezett, mint a Ny-i szárnyban lévő. Véleményünk szerint az előkerült agyagos-habarcos réteg egy fából készült lépcső alapozásának maradványa. Ez a lépcső vezetett a Ny-i téglapadlóra a D-i szárnyban megtaláltra. A lépcsőt minden bizonnyal a 16. században alakíthatták ki; az agyagos réteg ugyanis elfedte a templom D-i falának sárgásfehér színű vakolatát, valamint a visszabontott fal alapozási kiugrását. A téglapadló fektetési rétege alatt egy vöröses színű, agyagos réteget figyeltünk meg, mely szintén nekifutott az S97 falnak. Funkcióját tekintve egy szintet kiegyenlítő rétegnek tartjuk. Elbontása után már az altalajt észleltük.

A kolostor Ny-i zárófalanak külső, Ny-i oldalán nyitottuk ki az V. szelvényt, a külső rétegek tisztázására. Itt a kolostor pusztulási időszakához köthető réteget, alatta pedig a 16. századra keltezhető réteget találtunk. Az ez alatti réteg a 16. századinál korábbi jelenség; a Ny-i zárófal vágta ezt a réteget. A szelvény további mélyítése során már az agyagos altalajt találtuk. Ebbe az altalajba ástak bele egy gödröt, mely hő hatására kiégett. A jelenség a kolostor életének legkorábbi fázisához köthető; bontása során Árpád-kori kerámiára bukkantunk.

A kolostor Ny-i traktusának kutatását is tovább folytattuk. A 2012–2013-ban vizsgált területektől É-ra bővítettük ki a II. szelvényt. Az idei ásatási terület építési periódusait a Ny-i szárnyban az alábbiakban foglalhatjuk össze:

Az első időszakban egy négyzetes alaprajzú épület (S120 falakkal) állhatott a területen. Ennek a Ny-i zárófala általunk ismeretlen időben megsérült. Erre a sérült falszakaszra – a fal vonalára – építhették rá a már korábban is feltárt S6-os falat. A hiányzó részek kiegyenlítésére az altalajra egy vörös színű, agyagos, néhol erősen köves, törmelékeny réteget fektettek, majd ezen kezdték meg az S6 fal építését. A visszabontott és az újonnan megépített falak egymásra merőlegesek, síkban találkoznak. Ezen a falszakaszon átjárónak nyomát nem találtuk; feltételezésünk szerint É-ról lehetett a bejárat.

Az S6-os fal megépültét követően jött létre az épületrész 2. periódusa, amikor az S6 és S120 falak együtt álltak. Ekkor alakíthatták ki az S120 faltól É-ra elhelyezkedő pincét is. A pince a 14. századra keltezhető; erősen hamus felszínű járószintjéről egy Anjou-kori pénzérme került elő.

A 3. periódus idején már nem volt szükség a pincére. Vélhetően ekkor építették meg az É–D-i irányú, kerengőfolyosót határoló falat is, aminek létesítése során átvágták az S120-as falat. Az egykori pincét két, kövekben igen gazdag réteggel kezdték el feltölteni; ez a feltöltés szolgált a kerengőfolyosó fala alapozásának is. Ennek elkészültét követően a pince feltöltését tovább folytatták. Az S6-os faltól kb. 1 m-re, Ny-ra felhúzták a jelenleg is látható Ny-i falat. A két fal között feltöltötték, majd az S6-os falat visszabontották. Ezzel párhuzamosan a korábban visszabontott S120-as fal szintjét elérve az egész területet elfedték egy kiegyenlítő réteggel. Ennek tetejére egy vörös színű, agyagos réteget fektettek, mely a rendszeresen megújított padlók alapját képezte. Ezeket a járószinteket a későbbiek során folyamatosan elplanírozták; mi csak a 16. század első harmadára keltezhető téglapadlót és a vele párhuzamosan futó, a cellák padlójául szolgáló, kemény agyagréteget tudtuk megfogni.

A VI. szelvényt a kerengőfolyosó Ny-i részén, a II. szelvényen párhuzamosan nyitottuk ki. A kerengőudvar Ny-i fala és a kerengőfolyosó Ny-i fala között feltárt, egyetlen járószintet a 16. század első harmadára keltezhetjük; a vörösesbarna színű,

agyagos réteg megegyezik a Ny-i traktusban azonosított utolsó padlóval. A korábbi időszakból származó padlók nyomát – hasonlóan a Ny-i szárnyban észleltetekhez – itt sem találtuk. Valószínűnek tartjuk, hogy ezen a helyen is folyamatosan megújították a járófelületet.

A VI. szelvényben kerültek elő a kolostor területén található első sírok is. Mind a négy elhunytat a 16. században helyezhették örök nyugalomra. Elsőként rendellenes fektetéssel – É–D-i tájolásban – egy felnőtt és egy gyermek kettős sírját találtuk meg. A sírhely K-i oldalán elhelyezett felnőtt óvón átkarolta azt a hat év körüli gyermeket, akit valamilyen textíliába csavarva, a fal mellé helyeztek el. Egy későbbi időpontban kialakított, Ny–K-i tájolású sírhellyel megbolygatták a kettős temetkezést; a felnőtt és a gyermek lábait ekkor távolították el a sírból. Még később, de vélhetően a 16. század idején temették el a negyedik elhunytat. Sírhelyét majdnem pontosan a korábbi, Ny–K-i tájolású sírhelyre alakították ki.

SZÖRÉNYI GÁBOR ANDRÁS – MISKOLCZI MELINDA

228. Mogyoród, Haraszi-erdő (KÖH 85847)

(Pest megye) Sza, N

A B1 D400 kőolajvezeték rekonstrukcióhoz, kivitelezési munkáihoz kapcsolódóan a régészeti lelőhelyet 2014. április 15–16-án tárta fel a szentendrei Ferenczy Múzeum.

A lelőhely egy erdő bevégetésében terül el. A lelőhelyről, 26 objektum feltárása során, több korszak emlékei kerültek elő. A feltárást nehezítette, hogy a lehumusztolt rész egyik és másik oldalán a magyar–szlovák gázvezeték és a B1 vezeték is benyúlt. A szarmata objektumok mellett külön szót érdemel a néhány késő népvándorlás kori gödör, melyek nagyjából a feltárt rész középső, kissé magasabb részén helyezkedtek el. Ezek közül két-tőben (8. és 9. objektumok, STR 15–16 és 17–18) a korhatározó kerámiaanyag mellett egy-egy vaskés is előkerült. Az objektumokat a 8. század második felére-végére, esetleg a 9. század elejére datálhatjuk. A feltárt terület 1334 m².

Munkatársak: Sima Gábor technikus és Szócs Péter geodéta.

RAJNA ANDRÁS

229. Mogyoróska, Regéci vár (KÖH 16252)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kk, Kú

A vár területén 2014-ben történt régészeti feltárás továbbra is a küszöbön álló helyreállítás elősegítését szolgálta. Az ebben az évben munka alá vett négy munkaterületen már 2013-ban is folyt feltárás,⁴⁰ az ez évi munka ezek folytatását – de nem lezárását – jelentette. A kisebb-nagyobb megszakításokkal július 21. és október 3. között lezajlott kutatás első fele ismét a hagyományos régésztábor keretén belül zajlott, míg az őszi munkák már közvetlenül az MNV Zrt. által finanszírozott kivitelezéshez kapcsolódtak.

A középső vár É-i felén található, nagy alapterületű 20. helységben 2013-ban csupán részlegesen sikerült egyenletes felszint kialakítanunk (anélkül, hogy itt bármiféle történeti járószintet sikerült volna megfogoznunk). Mivel a terület felett húzódik a felső vár helyreállításra váró D-i fala, folytatni kellett a terület feltá-

40 RKM 2013, 81–83.

Mogyoróska, Regéci vár.
 Ásatási alaprajz, 2014.
 (A szürkére színezett részek
 a 2014-es munkaterületek.)

rását, melynek minimális célkitűzése volt, hogy itt az állványozáshoz biztonságos, többé-kevésbé vízszintes felszín alakítsunk ki. A területen a feltárás első három hetében dolgoztunk. Mindvégig kevert, köves, 17. századi leleteket tartalmazó pusztulási rétegben haladtunk, történeti járósíntet továbbra sem találtunk. A munka során a helyiség Ny-i falának É-i végén található ablakfülke könyöklőjétől mért kb. 70 cm-es mélységben alakítottunk ki új szintet a helyiség teljes területén. Kiderült, hogy a helyiség K-i fala teljes hosszában a természetes sziklára van alapozva, az ÉK-i sarokban a szikla oldalán jól megfigyelhetőek a faragásnyomok, melyek a most kialakított szint alá futnak. A most kialakított szint már most jóval mélyebben húzódik a terem bejárati ajtajának küszöbszintjénél, így egyre valószínűbb, hogy itt egy mélyebb, pincszerű szinttel is számolnunk kell. Itt a feltárás folytatására lesz szükség.

Folytattuk a középső vár derekánál a K-i várfalból K, azaz a várárok felé benyúló Kis-bástya kutatását is. A bástya területét egy, a bástya K-i hegyére dőlt nagyobb faltömb és annak környezete kivételével teljesen megtisztítottuk az igen tekintélyes mennyiségű omladéktól. Az előző évben már megtalált ÉK-i falban sikerült azonosítani egy fülke részletét, ugyanott előkerült a bástya alsó részének egykori járósíntjét jelző alapozási kiugrás is. Az ÉK-i fal a K-i sarok felé már csak alapozásban maradt meg egy darabig. A D-i oldalon végre sikerült azonosítani a D-i és a DK-i fal igen csekély (helyenként egy-két kősortny) maradványait. Ugyanitt azonban fontos megfigyeléseket is tehetünk. Egyrészt bebizonyosodott, hogy a Kis-bástya és a Délkeleti-bástya között húzódó falszoros K-i fala utólag épült hozzá a Kis-bástya D-i falához. Ugyanakkor nyilvánvalóvá vált az is, hogy a falszoros (az annak É-i végén tavaly feltárt, a várárokba vezető ajtó küszöbszintje alapján valószínűsíthető) járósíntje sem a bástya alsó szintjének, sem pedig felső szintjének nem felel meg. Így, ha volt is (az eltérő építési időpont miatt a bástya D-i falába utólag nyitott) közvetlen kapcsolat a falszoros és a bástya között, az csak belső lépcsővel volt megoldható.

Folytattuk az alsó vár K-i oldalát kísérő Délkeleti-bástya (61. helyiség) belsejének megtisztítását az omladéktól, de mivel a külső sarkok is ismeretlenek voltak, dolgoztunk a bástya külső falsíkjai mellett is. Nagy erőfeszítések árán a bástya teljes belső területét feltártuk az alsó szint gerendafödémjének szintjéig. Az alsó szint hat lőrése közül ötöt teljesen napvilágra hoztunk, az alsó szint földes járósíntjét azonban csak a bástya D-i végén, egy rövid szakaszon sikerült elérnünk. A bástya K-i fala kötéssel csatlakozik az alsó vár K-i falára merőleges, mindeddig ismeretlen rendeltetésű, igen magas falcsomóhoz, mely tehát a bástya vékonyabb, D-i falát alkotta egykor. A magasan álló fal felső részén azonosítani lehetett egy lőrés felét is. Mindebből nyilvánvaló, hogy a délkeleti bástya eredetileg legalább háromszintes volt. Az enyhén megtört K-i falban csak az alsó két szint lőrésai maradtak meg, de ezek közül a felsők csak igen töredékesen. Ezek – eltérően az alsó szint lőrésaitól – csak kifelé táglultak, s kisebbek is voltak az alsó lőréséknél. A felső lőréséhez egykor tartozó – nyilván fa – szint, vagy gyilokjáró nyomai nem voltak megfigyelhetőek. Az alsó szint lőrésai kifelé-befelé táglul, álló téglalap alakú, változatos szélességű és magasságú, egyenes záradéku, kölapokkal áthidalt nyílások. Az alsó szintet gerendás fáfödém választotta el a felette levő szinttől. A födémgerendák fészkei a bástya belső falsíkján szépen előkerültek. A gerendák a Ny-i oldalon az erősen előreugró természetes sziklán nyugodtak. Ebből következőleg az alsó szint jóval szűkebb a felette levőnél. Az alsó szint földes járósíntje felett kb. 50 cm vastag égésréteg mutatkozik, a felette levő,

helyenként 4–5 m vastag omladék alsó részéből számos átmetesződő tagozatú reneszánsz nyíláskeret-töredék került elő, melyek nyilván az alsó vár K-i falában volt nyílásokból származnak. Az alsó vár K-i falának nyílás nélküli alsó része a bástya területén végig előkerült, a bástya D-i falán túl azonban nem fogható meg, ott sziklafal mutatkozik. Mivel az alsó vár egyetlen eddig feltárt helyiségéből (64. helyiség) ajtó nem vezet az alsó vár belseje felé, s más, eddig fel nem tárt, de extrém helyzetű helyszínről sem valószínű, hogy ott lett volna az alsó vár bejárata, fel kell tennünk, hogy az alsó vár bejárata magasabban nyílt, melyhez alighanem külső falépcső vezetett fel. Ez bizonyára a délkeleti bástya területén állt, de nyoma nem maradt. A délkeleti bástya területén még egy további fontos megfigyelést tehetünk: hogy tisztázódott az, hogy milyen módon robbantották le 1686-ban a „bástya” orrát. Kiderült, hogy a sarok külső oldalán, mintegy 1,5–2 m-es szélességben, U-alaprajzú, embermagasságú aknafolyosót véstek kézi erővel a bástya falába, egészen a sziklafelszínig. A folyosóval kis híján teljesen áttörték a bástya falát. Ezt a vajatot tölthették ki robbanóanyaggal, majd robbantották fel. A bástya ÉK-i sarka teljes mértékig hiányzott. Alighanem hasonló módon pusztították el azt is. Helyén nem csupán a falsarok, de az alatta volt szikla is erősen kipusztult.

A váron kívül, az új fogadóépület helyén is folytattuk a tavaly megkezdett munkát. Egyrészt összesen nyitottuk a 36. és a 36.B. árkot, másrészt az árok Ny-i végét kibővítettük ÉK-i és DNY-i irányban (45.É., illetve 45.D. árkok). A két árokszakas közötti tanúfal helyén egy sekély alapozású, keskeny, hevenyészett fal került elő, mely pontosan a várárok külső peremén húzódik. Tőle K-re, az árkot kitöltő omladék, Ny-ra pedig a sánc leletgazdag, kevert rétege húzódik. Ez utóbbiban az ÉK-i bővítőmennyben három, a DNY-iban hat további cölöplyukat tártunk fel. Az említett, hevenyészett fal mindkét bővítőmennyben folytatódott. A sánc koráról 2013-ban tett megállapításainkat az onnan előkerült I. Ferdinánd érem és egy egyelőre meghatározatlan lengyel pénz megerősítette. (Az illusztrációt lásd a 111. oldalon!)

A leletanyag – hasonlóképpen az eddigiekhez – döntően a 16–17. századból származik. Az előkerült, 90%-ban reneszánsz kőfaragványt zömmel a délkeleti bástya területén találtuk, ahol még további darabok várhatóak.

Résztevők: a budapesti Széchenyi Gimnázium diákjai és tanárai, a ráckevei Ady Endre Gimnázium diákjai és öregdiákjai Mészáros Attila vezetésével, regéci diákok és munkások, dr. Molnár Gergely, Kovács Gergely, Vilmányi Kis Zoltán, Zsuga Zsolt, Zsuga Márk, Melegh Szabolcs. Régészhallgatók, pályakezdő régészek: Búth Mária, Hegyi Dóra, Polyák Teodóra és Rákóczi Gergely. Geodéziai felmérés: Viemann Zsolt és dr. Tóth Anikó.

GIBER MIHÁLY – SIMON ZOLTÁN

230. Molnári, Nagy Gyurgyance-dűlő I. (KÖH 84689)

(Zala megye) R

A Murai árvízvédelmi szakasz fejlesztése kapcsán az A/6 jelű anyagnyerőhely Molnári külterületén (040/1 hrsz.) nyilvántartott régészeti lelőhelyet érintett (KÖH 84689), mely a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ munkatársainak 2011. évi februári terepbejárása eredményeként vált ismertté.

Nagyberuházás révén az előzetes régészeti dokumentáció próbafeltárás elvégzését tette szükségessé, melyet az MNM NÖK megbízásából a Göcseji Múzeum végzett el. A terepi munkára 2014. március 11. és március 28. közt került sor. A lelőhelyen ösz-